

במסגרת פעילותן של המכללה והתנועה לאיכות השלטון לקדם שלטון איכותי, עליה להתמודד בוודאי לא מעט עם השאלה הלא – פשוטה: "מהו שלטון איכותי?"

ההיצמדות העקבית לקוד אתי היא מרכיב מרכזי במדידת שלטון איכותי, שכן דרכים רבות יש למשול אך הנאמנות לדרך היא קריטריון מחייב ביכולת למדוד את צדקתה.

קארל פופר ניסה להבחין בין תיאוריות "סרק" שאינן מבוססות על דרך חקירה מוסכמת לבין תיאוריות מבוססות בעיניו שאותן הגדיר "מדעיות". בסופו של דבר הוא הגדיר תיאוריה כ"מדעית" אם עמדה בשני קריטריונים:

1. התיאוריה חייבת להיות ניתנת לבחינה. כל תיאוריה חייבת להיות כזו שניתן להעמידה במבחן. במסגרת הגדרה זו, התיאוריה שלי לגבי היצור המופלא המתגורר בלב ליבה של השמש בלתי ניתנת להפרכה פשוט מכיוון שאינה ניתנת לבחינה. עובדה זו תקפה גם לגבי התיאוריה שלי לגבי מס' גרגירי החול בכדור הארץ.
2. התיאוריה חייבת להיות ניתנת להפרכה. כאן דווקא התיאוריות המוזכרות לעיל היו יכולות להיות בעלות תוקף מדעי שכן במידה ותימצא דרך לבחון אותן ההפרכה תהיה אפשרית על נקלה. לעומתן הנה דוגמא לתיאוריה שאינה עומדת בקריטריון ההפרכה: אני עומד מול 50 אנשים זרים. כל אחד מהם אומר לי את שמו ואני בתגובה אומר אם ידעתי את שמו לפני שאמר או לא. זוהי יכולת הניתנת לבחינה ביתר קלות (פשוט עורכים את הניסוי). להפריך אותה זה כבר סיפור אחר לגמרי כי חוץ ממני אין איש שיודע אם באמת ידעתי או לא...

מה בין ההגדרה של פופר לשלטון איכותי?

מערכת שלטונית איכותית חייבת לעמוד בשני קריטריונים:

1. היא חייבת להיות ניתנת לבחינה. כדי שנוכל לבדוק האם דרך המוצעת על ידי מפלגה כזו או אחרת משרתת אותנו נאמנה, אנו חייבים להקפיד שאותו השלטון יקפיד על הדרך ללא סטיות. הדרך היחידה לוודא עקביות כזו היא רק באמצעות "כתב התחייבות" לדרך. ראשי פרקים בהירים, ניתנים לבחינה ומחייבים שלאורם המפלגה חייבת לפעול ובהם היא מחויבת לדבוק בשם ציבור בוחריה.
2. הדרך חייבת להיות ניתנת להפרכה. לשם כך על המפלגה לפרט בפרוטרוט את יעדיה לקדנציה שניתנה לה. על הבוחר להיות מסוגל בסוף הקדנציה להחליט אם המפלגה עמדה בהצהרותיה או שמא הן היו הצהרות שווא.

כאן ברצוני להוסיף סעיף נוסף.

3. המערכת חייבת להיות ניתנת להחלפה. סעיף זה הוא לכאורה ברור אך בלי שנשים לב, רמת העמימות העוטה את פועלן של המפלגות השונות הביא לכך שההבדלים ביניהן אינן ברורים וכשהבוחר מחליף בין "קדימה", "הליכוד", "מרצ" או "ישראל ביתנו", לא תמיד ברור לו מה מהות השינוי בפועל. בנק המפלגות והאידיאולוגיות מצומצם יחסית לכמות הנבחרת בסופו של דבר. נוצר מצב שיש מעין רוטציה בין דמויות מרכזיות שנשארות פחות או יותר קבועות בין אם הרוח הישראלית פונה שמאלה או ימינה. האפשרות

להחליף באמת שלטון אחד באחר יכולה להיות חרב מעל ראשיהם של אלו הנושאים בסמכות ובאחריות ולגרום להם לדקדק יותר במעשיהם.